

Școala Europeană „Ovidiu Șincăi”

București, str. Atena nr. 11, sector 1
Tel. 230.24.74, fax: 231.55.23, email: scoalaovidiusincai@yahoo.com
web: www.seos.ro

Raport privind primul seminar al Școlii Europene din Transilvania Poiana Brașov, 20-22 mai 2005

În perioada 20-22 mai 2005 a avut loc, la Poiana Brașov, primul seminar al Școlii Europene din Transilvania organizat de Institutului „Ovidiu Șincăi” sub egida Consiliului Europei.

Primul seminar a avut ca temă principală *Dezvoltarea regională în context național și european*. Prelegerile au fost susținute de către **Marko Bela, Ministru de Stat pentru coordonarea activităților din domeniile culturii, învățământului și integrării europene, Președinte al UDMR** – „Rolul oamenilor politici în construirea și dezvoltarea unei societăți democratice multietnice”; **Prof. Dr. Vasile Dîncu, Senator, Ministru al Informațiilor Publice (2001-2003)** – „Identități regionale în spațiul cultural transilvănean ”; **Marius Profiroiu, Conf. Dr. Academia de Studii Economice, secretar de stat 2001-2004 Ministerul Administrației și Internelor** – „Managementul strategic al comunităților locale multietnice”; **Eduard Huidan, Director al Gazetei de Transilvania** – „Presa regională și locală din Transilvania”.

1. Marko Bela, „Rolul oamenilor politici în construirea și dezvoltarea unei societăți democratice multietnice”

Relațiile interetnice nu se realizează întotdeauna prin mijloace politice cum este de exemplu cazul fostei Iugoslavii. În cazul României, pentru a anula în mare măsură dilema dacă prin instrumente politice obținem schimbarea unei comunități a trebuit să ajungem la momentul 1996, când UDMR și-a asumat participarea la o coaliție guvernamentală. Astfel, UDMR s-a folosit de instrumente politice pentru a crea un model interetnic reciproc acceptabil. Până în 1996 UDMR s-a aflat în opoziție, dar după acest an, când a ajuns la guvernare, a reușit să introducă problemele etnice pe agenda politică fără a trezi adversitatea majorității. După o perioadă de formulare și asumare a unui program, a urmat punerea în practică a dezideratelor, prima realizare având loc în 1999 prin modificarea legii învățământului. S-a reușit introducerea limbii materne în unele domenii (școli, justiție, etc.) și s-a obținut dreptul de a lua o decizie politică privind comunitatea maghiară. Perioada 1996-2004 a reprezentat dovada că prin instrumente politice se pot obține schimbări substanțiale. Astfel, România poate fi un model pentru spațiul carpato-dunărean.

Alte realizări semnificative au fost adoptarea legii administrației publice locale (care prevede că acolo unde există un procent mai mare de 20% de cetățeni de altă

etnie se vor pune plăcuțe bilingve la intrarea în oraș) și modificarea Constituției în 2003 (prin care s-au realizat noi pași în direcția societății multietnice).

Cu toate acestea, nu toate problemele au fost rezolvate. După 1996 s-a depășit perioada dilemelor și s-a trecut la ideea colaborării, aceasta presupunând însă și discuții în contradictoriu, nu numai consens. De exemplu, o problemă importantă care trebuie reglementată se referă la dreptul la luarea deciziilor comune (există încă situații în care se iau decizii în privința minorităților fără ca acestea să fie consultate). Trebuie să ajungem la situația în care aceste diferențe sunt concepute ca valori, pentru că prin diferențele de abordare se va reuși rezolvarea anumitor probleme mult mai bine.

O altă problemă se referă la prezența echitabilă a maghiarilor în diferite domenii de activitate. Cetățenii maghiari lipsesc din nivelele superioare ale Justiției (Consiliul Superior al Magistraturii), din Ministerul Afacerilor Externe, de asemenea sunt foarte puțini judecători sau polițiști maghiari.

Un pas important care trebuie realizat se referă la introducerea autonomiei culturale. În prezent este în dezbatere un proiect de lege prin care minoritățile ar primi dreptul de a-și alege Consilii Naționale ale Autonomiei Culturale. Aceste consilii ar deveni autorități culturale locale autonome (ce au dreptul de a decide în legătură cu instituțiile educaționale și culturale în limba maternă), care ar trebui să prezinte un raport anual Parlamentului (să răspundă în fața acestuia). Ceea ce echivalează cu ideea europeană asupra subsidiarității.

În concluzie, instrumentele politice au fost și vor fi necesare. Dar, de exemplu, votul asupra unei legi privind învățământul în limba maternă nu ar trebui să depindă de apartenența unei formațiuni politice la guvernare sau în opoziție. Interesele multietnice nu pot fi subordonate intereselor politice, ele trebuie promovate în orice condiții.

Într-o societate multietnică fiecare are posibilitatea de a decide asupra propriilor probleme, în paralel cu existența unei arii în care se decide în comun asupra problemelor de interes general. În cadrul Uniunii Europene s-a trecut de la conceptul de stat națiune la conceptul de societate multietnică, aceasta presupunând că reglementarea problemelor este automată, indiferent de națiune.

2. Vasile Dîncu, „Identități regionale în spațiul cultural transilvănean”

Managementul multietnic reprezintă o problemă de politică socială. După cum ne arată experiența, o reuniune de oameni diferiți duce la identificarea trăsăturilor comune ale acestora, iar o reuniune a oamenilor asemănători duce la diferențieri. Cu alte cuvinte, principiul similarității dezbină, iar principiul diferențierii apropie.

Identitatea are două caracteristici importante: a) încercarea de a construi un „eu” pozitiv; b) încercarea de a construi un „alter ego”. Aceasta pentru că nu ne putem identifica decât în „oglindă”.

Mitul fondator este un element important pentru o națiune. De exemplu, în cazul României este legat de romanitate – destin tragic, iar în cazul Franței de Războiul Troian – migrația. Există o diversitate a construcției mitologice, dar acest mit se regăsește, sub o formă sau alta, în istoria tuturor națiunilor.

Orice comunitate este un teritoriu al conflictului, al competiției pentru resurse. Spațiul transilvan este un spațiu special – din punct de vedere istoric s-a constituit ca un fel de zonă a competiției din afara capitalelor. Românii sunt îndreptați către București, în timp ce maghiarii se orientează către Budapesta. În Transilvania există o evoluție pozitivă a relațiilor interetnice, dar problemele pot

reapărea oricând, în funcție de proiectele regionale. Este interesant de observat că intoleranța etnică este mai mare cu cât crește distanța față de locul multietnic.

Multiculturalitatea reprezintă acceptarea pluralismului. Multiculturalitatea poate fi definită ca *privatitate* comunitară, adică un anumit spațiu pe care comunitatea etnică vrea să și-l asume (un fel de segregare). Etniile din Transilvania au trăit în paralel. Sunt foarte puține elemente care să arate interculturalitatea, diferența este dată de diferențele istorice. Multiculturalismul viitorului va fi asumat ca ideologie în societățile mixte, cum este cea din Transilvania.

Pe baza definiției de mai sus, interculturalitatea reprezintă modalitatea în care intră în rezonanță diferențele. În momentul de față, în Transilvania, există o evoluție spre pozitiv a tensiunii interetnice. Dar acest nucleu identitar ideologic poate produce oricând conflicte.

3. Marius Profiroiu, „Managementul strategic al comunităților locale multietnice”

Acquis-ul comunitar în administrație ar fi un dezavantaj, pentru că trebuie găsit propriul model care să funcționeze bine în cazul României. Modelul francez sau cel german nu se potrivește țării noastre. Spațiul administrativ european se ghidează după standarde clare pe care România trebuie să și le însușească:

1. *Transparența.* În România există legi, dar acestea nu se aplică. S-a constatat că doar 25% din prevederile legilor din administrație au fost aplicate în cursul anului

2004, ceea ce arată că există o transparență declarativă, dar nu și practică. Pe plan european, cetățenii au devenit clienții, ei pot alege fără să li se impună, iar administrația este un actor pe piață.

2. *Responsabilitatea.* În România responsabilitatea încă se mai împarte între numeroase persoane, ajungându-se în final să nu fie nimeni tras la răspundere. Pe când în UE sunt prevederi foarte clare cu privire persoana care răspunde de anumite activități (de regulă este o singură persoană).
3. *Eficiența.* În administrația românească contează doar „output-urile” și „input-urile”, nimeni nu se mai uită la „outcome” (efectele produse).
4. *Predictibilitatea.* În zilele noastre centralizarea se dovedește contraproductivă. Astfel că, în România ar fi necesară schimbarea modului de conducere numai de la centru și eliminarea politicului din administrația publică, așa cum s-a întâmplat în cadrul administrației europene.
5. *Flexibilitatea.* La noi este extrem de rigidă, deoarece se face confuzie între management și administrație. Managementul are ca obiectiv măsurarea performanței. Alături de alte state europene, și în România a fost introdus un sistem de formare profesională postuniversitară pentru a putea în acest fel răspunde cererilor UE. YPS (Young Professional Scheme) presupune selecția de către Uniune a 150 de mii de tineri profesioniști care sunt instruiți un an în Occident și un an în țară, putând intra apoi direct în sistemul administrativ, la un nivel intermediar. Aceasta are ca scop introducerea competiției în sistem, prin dublarea

funcționarilor publici de mijloc (cei deja în sistem și cei pregătiți de UE). Prin crearea de elite se realizează astfel profesionalizarea administrației publice. La nivel european există posibilitatea unei circulații libere a elitelor între sistemul public și cel privat.

România mai are de făcut progrese în domeniul administrației. Trebuie

continuat procesul de descentralizare și deconcentrare, trebuie să se aplice principiul subsidiarității (apropierea deciziei de cetățean). Românii sunt foarte buni în străinătate, dar când revin în țară nu mai pot fi eficienți, ceea ce arată că României îi lipsește organizarea, managementul. Ar trebui ca decizia „top-bottom” să fie modificată cu un ciclu „bottom-top”. Crearea unei rețele de lobby este de asemenea foarte importantă, ducând la creșterea capacității României de a se impune pe plan european. Pentru că obiectivul pe termen lung este acela de a crește numărul funcționarilor de calitate.

4. Eduard Huidan, „Presa regională și locală din Transilvania”

În anul 2004 pe primele locuri în top 100 al presei mondiale s-au situat ziarele din Japonia (cu un tiraj de 14 milioane exemplare), Germania (*Bild* - cu un tiraj de 4 milioane exemplare), Marea Britanie (*The Sun* - cu un tiraj de 3,2 milioane exemplare), SUA (*USA Today* - cu un tiraj de 2,6 milioane exemplare).

Surprinzător este faptul că ziare de opinie cu influență asupra politicii unui stat se află pe poziții inferioare în clasament (*New York Times* pe locul 22, *Washington Post* după locul 80). Ziarul rusesc Scânteia Tineretului, un ziar de stânga, acid cu puterea, îl găsim pe locul 79.

În ceea ce privește consumul de ziare pe cap de locuitor, pe primele locuri se situează două țări nordice – Islanda și

Norvegia, dar și Japonia, Suedia, Finlanda și, surprinzător, Bulgaria (datorită influenței concernurilor germane). România se situează în coada clasamentului, între Pakistan și Grecia. Imediat după 1989 a avut loc o explozie a numărului de cititori, pentru că cetățenii erau avizi de informație. Începând din 1992 lucrurile au revenit la normal și după 1996 tirajele au scăzut drastic.

Presa are un rol informativ și în același timp critic. Se pune întrebarea cine controlează informațiile, patronii ziarelor, ziariștii care scriu știrile sau politicienii?

Cu cât nivelul economic al unei țări este mai ridicat, investițiile în presa scrisă sunt în creștere. În cazul României, constrângerile economice au fost principala cauză a scăderii tirajelor. La cheltuielile de publicitate, partidele politice sunt pe primul loc în România. De asemenea, TVA-ul aplicat presei scrise este standard, față de UE unde este mai scăzut cu cel puțin 50% sau este zero.

Din păcate, statul român nu face nimic pentru a ajuta patronii de ziare. Există în continuare un monopol asupra hârtiei de ziar al fabricii Letea din Bacău. Amenzile civile sunt în continuare prea mari față de standardele UE, ceea ce duce la apariția autocenzurii.

Capitalul străin este slab reprezentat în presa românească. Prin investițiile străine se întărește respectarea normelor internaționale și calitatea de câine de pază al democrației. Cei mai importanți investitori în acest domeniu provin din Austria, Germania și Elveția.

Concluzia este că trebuie să ameliorăm condiția presei din România prin încurajarea investițiilor autohtone, prin stabilirea unui cod deontologic clar și prin

creșterea calității presei scrise prin axarea pe analiză mai mult decât pe informație senzațională.

5. Evaluarea chestionarelor

Cele mai des invocate așteptări generale legate de curs au fost: oameni noi, idei și informații noi, locuri noi, participarea la un dialog deschis cu schimburi de idei, aprofundarea cunoștințelor privind dezvoltarea regională, interacțiunea cu tineri din diferite partide și o înțelegere mai bună și mai exactă a mecanismelor UE și Consiliului European.

Aprecierea organizării primului seminar a fost superioară și peste medie – majoritatea cursanților acordând în acest caz calificativele: „Bună” și „Foarte Bună”. În ceea ce privește aprecierea relațiilor

stabilite între cursanți și profesori se poate remarca apariția unei diferențieri:

a. Majoritatea cursanților au apreciat că pe parcursul primului seminar au reușit să stabilească relații pozitive cu colegii;

b. Există clar o separare între cursanți și profesori, primii recunoscând incapacitatea de a stabili relații apropiate cu cei care au prezentat diferite cursuri. Este evident că în viitor ar fi necesară adoptarea unei modalități didactice mult mai interactive de către profesorii invitați.

Recomandările cursanților vizează următoarele aspecte:

- înființarea unui forum online pe Internet
- mai multă interactivitate
- organizarea de discuții între participanți cu mediator
- o mai bună structurare și punctare a ideilor principale
- organizarea unor activități de socializare după cursuri
- un program mai bogat și mai diversificat (lucru pe grupe, jocuri de rol)
- informații despre traseul până la hotel.